

OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

AMMATILLINEN OPETTAJANKOULUTUS

OPETTAJANKOULUTUS
OPINTO-OHJAAJANKOULUTUS
ERITYISOPETTAJANKOULUTUS

2012

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
2 AMMATILLISEN OPETTAJANKOULUTUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	3
2.1 Yhteiskunnallisen muutoksen suunnat.....	3
2.2 Työelämän muutoksen suunnat.....	4
2.3 Ammatillinen koulutus ja korkea-asteen koulutus muutoksessa	5
2.4 Muutokset ja ammatillinen opettajankoulutus	7
3 OPETTAJAN OSAAMINEN.....	7
3.1 Oppimisen ohjaaminen.....	9
3.2 Toimintaympäristöjen kehittäminen.....	9
3.3 Yhteistyö ja vuorovaikutus.....	11
3.4 Jatkuva oppiminen.....	11
4 OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI	12
5 OPETUSSUUNNITELMAN TAUSTAKÄSITYKSET.....	12
5.1 Käsitteet tiedosta, ihmisestä ja oppimisesta	12
5.2 Ammatillisen opettajakorkeakoulun opiskelijat	15
5.3 Peruskäsitteet ja ammatillinen opettajankoulutus	16

1 JOHDANTO

Ammatillisen opettajakorkeakoulun tehtävänä on tukea tutkivaa ja kehittävää opettajuutta. Ammatillisen opettajankoulutus ja sen jatkokoulutukset edistävät opettajan toimessa jo olevien opettajien ja opettajaksi valmistuvien opiskelijoiden tietoisuutta opettajan työn yhteiskunnallisista ja globaaleista kytkennöistä sekä kehittävät heidän valmiuksiaan vastuullisina, aloitteellisina ja kriittisinä suomalaisen yhteiskunnan toimijoina osana globaalia maailmaa.

Euroopan Unionissa on hahmoteltu koko Unionia koskevia opettajan yleisiä osaamisalueita. Niiden mukaan opettajalla tulee olla valmiudet: 1) toimia informaation, teknologian ja tiedon kanssa, 2) työskennellä muiden ihmisten – opiskelijoiden, kollegoiden ja muiden yhteistyökumppaneiden – kanssa, ja 3) toimia paikallisella, alueellisella, kansallisella, eurooppalaisella ja globaalilla tasolla.

Ammatillista opettajankoulutusta koskevan asetuksen (357/2003) mukaan ammatillisen opettajankoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle: 1) tiedot ja taidot ohjata erilaisten opiskelijoiden oppimista; sekä 2) valmiudet kehittää opetusalaansa ottaen huomioon ammattien ja työelämän kehittyminen.

Ammatillisen opettajankoulutuksen opetussuunnitelma on osaamisperustainen. Osaamisperustaisen opetussuunnitelman taustalla on yleensä tietoinen käsitys siihen työprosessiin liittyvästä osaamisesta, jota koulutuksen avulla kehitetään. Seuraavassa esitetään käsityksiä ennakoitavissa olevista muutoksen suunnista, jotka koskevat kansainvälistyvää suomalaista yhteiskuntaa ja työelämää sekä siitä muutoksesta, joka koskee maamme ammatillista ja korkea-asteen koulutusta. Nämä muodostavat ammatillisen opettajankoulutukselle olennaisen toimintaympäristön. Jatkossa esillä oleva opettajan osaamisen määrittäminen kytketään näihin ennakoiteihin.

2 AMMATILLISEN OPETTAJANKOULUTUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Yhteiskunnallisen muutoksen suunnat

Suomalainen yhteiskunta ja työelämä ovat integroituneet yhä tiiviimmin osaksi kansainvälistä yhteisöä, taloutta ja tuotantoelämää. Taloudellis-tuotannolliset muutokset liittyvät pääomamarkkinoiden ja verkostotalouden kehittymiseen. Molemmat ovat luonteeltaan globaaleja prosesseja. Avoimuuteen, jakamiseen ja vapaaseen tiedonvälitykseen perustuva toimintatapa tarjoaa mahdollisuuksia yksilöille ja yrityksille, jotka haluavat ja osaavat toimia virtuaalisissa ympäristöissä ja joustavissa yhteistyöverkostoissa sekä osaavat yhdistellä asioita uudella tavalla uusiin innovaatioihin. Teknologioiden samankaltaistuminen ja pääomamarkkinoiden avautuminen mahdollistavat ihmisille ja yhteisöille kytkeytymisen erilaisiin verkostoihin teknologisesti, taloudellisesti, ammatillisesti ja sosiaalisesti. Toiminta verkostojen moninaisuudessa antaa mahdollisuuksia uudelle vuorovaikutukselle ja luovuudelle. Talouden kansainvälisen integroitumisen aiheuttaa myös yhteisiä ongelmia. Esimerkiksi Euroopan Unionin alueella julkisten talouksien velkaantuminen koskettaa lähitulevaisuudessa koko aluetta. Siten tulevina vuosina esimerkiksi kansallisten talouksien mahdollisuudet ylläpitää julkisia palveluja aiemmalla tasolla, mm. koulutus- tai sosiaali- ja terveystalouksien, näyttävät taloudellisesti heikentyvän.

Väestön ikääntyminen ja siihen liittyvät kansantaloudelliset näkymät ovat merkittäviä tekijöitä ennakoitaessa yhteiskunnan ja työelämän tulevaisuuden haasteita. Työkäisten vähentyessä on kehitettävä sellaisia rakenteellisesti ja sisällöllisesti uudenlaisia koulutusratkaisuja, jotta tuleva työvoimatarve pystytään tyydyttämään. Työvoiman tarpeesta ja mahdollisesta työvoimapulasta johtuen myös aktiivisen maahanmuuttopolitiikan kehittäminen ja maahanmuuttajien kouluttaminen suomalaisen työelämän palvelukseen nousevat kansallisen menestymisen kannalta tärkeiksi kysymyksiksi. Koulutettujen määrä ei yksin ole ratkaiseva asia, vaan myös koulutuksen laatu on olennaista.

Maapallon eri osien keskinäinen riippuvuus sekä vuorovaikutus ja yhteistyö lisääntyvät ihmisten hyvinvoinnin ja talouden toiminnoissa. Yhteistyö laajenee myös ilmaston muutoksesta aiheutuvien ongelmien torjunnassa sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistämisessä. Yksittäisen ihmisen toiminnassa globalisaatio merkitsee valinnan mahdollisuuksien lisääntymistä niin koulutuksessa, työmarkkinoilla kuin kuluttajan roolissa. Tässä kehityksessä kaikilla yhteisöillä ja maailman kansalaisilla on oma vastuunsa. Tällaisen vastuun omaksuminen edellyttää eliniän kestävä, eettisyyttä ja monikulttuurisuuden ymmärtämistä painottavaa kasvatusta ja koulutusta.

2.2 Työelämän muutoksen suunnat

Tietoyhteiskunnan etenemisen myötä syntyy uusia ammatteja, vanhoja ammatteja häviää tai perinteisten ammattien työnkuvia sulautuu yhteen. Supistuvilta aloilta työtehtävät vähenevät tai loppuvat, samalla kun toisilla aloilla työtehtävistä on ylitarjontaa. Ajankohtaiset työn, talouden ja osaamisen näkymät korostavat kestävä kehityksen ja yrittäjyyden merkitystä niin alueellisissa, kansallisissa kuin kansainvälisissä yhteyksissä.

Kestävä kehityksen kysymykset liittyvät laajasti ajatellen kansalaisten hyvinvointiin ja elämän laatuun. Työelämä on keskeinen osa ihmisten arkea. Kestävä kehityksen näkökulma edellyttää työelämän kehittämistä vahvistamalla sen myönteisiä piirteitä. Myös yksilön työssä kehittymisellä ja hyvällä johtamisella voidaan työelämässä vaikuttaa työntekijöiden terveyteen ja työkykyyn, ja edistää hyvinvointia sekä työn tuottavuutta ja laatua. Jatkuva työssä kehittyminen edellyttää elinikäisen oppimisen mahdollistavia työelämän ja koulutuksen rajapinnalle kehitettäviä uusia rakenteellisia ja sisällöllisiä ratkaisuja.

Työelämän rakenteiden muuttuessa yrittäjyyden ja yritteliäisyyden vahvistamiseen kiinnitetään enenevää huomiota sekä kansainvälisissä, valtakunnallisissa että aluetason linjauksissa, strategioissa ja kehittämissuunnitelmissa. Yrittäjyys on sekä yhä todennäköisempi työllistymisen vaihtoehto sekä toiminta- ja ajattelutapa. Yrittäjämäisen ajattelun ja toiminnan tukeminen nähdään erityisen tärkeänä osana ammattiin kouluttautumista ja valmennuksena yrittäjänä toimimiseen.

Turvataksaan kansallisen ja kansainvälisen kilpailukykyä monet suomalaiset yritykset pyrkivät erikoistumaan. Tämä puolestaan edellyttää verkottumista. Verkostotaloudessa korostuu yritysten riippuvuus muista talouden toimijoista: muiden yritysten tekemistä ratkaisuista ja asiakkaiden muuttuvista tarpeista ja vaatimuksista. Talouden yhä laajeneva verkostoituminen tuo mukanaan tarpeita monitasoiseen yhteistyöhön kansallisesti ja kansainvälisesti. Yhä useammat yritykset toimivatkin kansainvälisessä ympäristössä. Monikulttuurisuuteen ja kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen liittyvän osaamisen kehittäminen on tärkeää nykypäivän ja tulevaisuuden työelämässä.

Työorganisaatioiden muutokset heijastuvat lisääntyvinä joustavuusvaatimuksina työntekijöille ja haasteina uudelle johtajuudelle. Työntekijöiltä edellytetään kykyä ennakoida henkilöstö- ja työ-
määrien muutoksiin, työurien pidentymiseen sekä uusiin osaamisvaatimuksiin. Joustavuusvaati-
musten ohella työntekijöiltä vaaditaan yhä suurempaa muutokseen sopeutumisen ja epävarmuu-
den sietokykyä. Yhteisöllisyys ja työhyvinvointiin liittyvät kysymykset ovat entistä tärkeämpiä.
Ammatissa vaadittavan perusosaamisen rinnalle työelämässä on noussut osaamisalueita, jotka
ovat yhteisiä erilaisille ja eritasoisille työtehtäville. Kielitaitoa, monikulttuurista osaamista sekä
kykyä toimia erilaisten ihmisten kanssa tarvitaan niin kansallisissa kuin globaaleissakin toimin-
taympäristöissä. Kyky tehdä itsensä ymmärretyksi ja käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ovat oleellinen osa yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.

Toimintaympäristön muuttuessa johtamisessa ja esimiestyössä tarvitaan uudenlaista asenne- ja viestintäkulttuuria. Tarvitaan uusia vuorovaikutteisen johtamisen ja viestinnän menetelmiä ja toimintamalleja, jotka perustuvat avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen ja jotka korostavat ihmislähtöisyyttä ja kuuntelevaa läsnäoloa viestintäkulttuurin kehittämisessä.

Jatkuvan muutoksen tilanteessa yksilöiden ja yhteisöjen tahto ja taito oppia uutta ovat olennaisia osaaminen elementtejä. Niiden avulla yksilöille mahdollistuu joustava siirtyminen uusiin tehtäviin. Oppimisen taidot ovat metakognitiivisia taitoja, joissa korostuvat toimijan kyky arvioida toimintaansa ja valmius oppia uutta muuttuvissa toimintaympäristöissä. Yhteisöille jatkuva oppiminen puolestaan tarjoaa parhaat edellytykset kehittää osaamistaan, mikä on tärkein laadullinen tekijä kilpailtaessa alati kiristyvillä markkinoilla.

2.3 Ammatillinen koulutus ja korkea-asteen koulutus muutoksessa

Yhteiskunnan ja työelämän muutokset vaikuttavat ammatillisen koulutuksen kehittämiseen sen eri tasoilla. Ammatillisen koulutuksen järjestämiseen vaikuttavat muutostekijät voidaan tiivistää seuraaviin kehitysnäkymiin, joilla jokaisella on oma merkityksensä hahmotettaessa ammatilliselta opettajalta vaadittavaa osaamista:

- koulutusjärjestelmän rakenteelliset muutokset
- koulutuksen ja työelämän suhteen uudelleen määrittäminen
- yrittäjyyden ja yritteliäisyyden edistäminen
- kansainvälistymisen moninaisuuden lisääntyminen
- avoimien oppimisympäristöjen kehittäminen
- yksilöllisten oppimisprosessien ohjaaminen.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon ja ammattikorkeakouluverkoston rakenteellista muutosta jatketaan tulevana vuosina edelleen. Yksiköt kasvavat kooltaan ja niiden määrä vähenee. Samalla niiden toimintakenttä laajenee ja monipuolistuu. Tavoitteena tällä tietoisesti ohjatulla kehityksellä on myös työvoiman saatavuuden turvaaminen ja koulutuspalvelujen työelämävastaavuuden parantaminen.

Tulevana vuosina pyrkimyksenä on myös elinikäisen oppimisen ja yksilöllisten opintopolkujen edellytysten vahvistaminen sekä yksilöiden tarpeisiin vastaavien koulutuspalvelujen saatavuuden turvaaminen. Näillä toimenpiteillä tähdätään koulutuksellisen tasa-arvon kehittämiseen, joka on maassamme tulevien vuosien keskeinen koulutuspoliittinen tavoite

Työelämän jatkuva muutos, mm. työurien pidentyminen ja yrittäjyyden painottuminen edellyttävät osaamisen jatkuvaa uudistamista koulutuksen keinoin. Koulutuksen työelämälähtöisyyden vahvistaminen on tulevana vuosina kehittämistyön keskeinen tavoite. Perinteiset, koulutusinstituutiolähtöiset tavat järjestää koulutusta ovat osoittautumassa liian jäykiksi vastaamaan nopeasti muuttuviin osaamistarpeiden kehittämishaasteisiin. Kun ammatillinen koulutus ja korkea-asteen koulutus pyrkivät edistämään työelämässä toimimista ja kouluttautumista paremmin integroivia, sekä työelämää että yksilöllistä osaamista kehittäviä ratkaisuja, joutuvat ne samalla kehittämään rakenteellisesti joustavia ja pedagogisesti innovatiivisia toimintatapoja.

Opiskelun ja työnteon integroinnin syventäminen edellyttää työelämän ja koulutuksen yhteistyötä esimerkiksi opetussuunnitelmien taustalla olevien osaamiskuvausten laadinnassa, opiskelun perustamista henkilökohtaisille opiskelusuunnitelmille sekä uusien teknologioiden mahdollistamien opiskeluratkaisujen ja --materiaalien kehittämistä. Aiemmin opitun tunnistamista, arviointia ja tunnustamista varten kehitetään uusia menetelmiä. Koulutusta kehitetään myös entistä enemmän valmennustyyppiseksi, työhön kiinteämmin kytkeytyväksi ja sitä kehittäväksi toiminnaksi.

Työelämäyhteistyön tiivistämiseen liittyy keskeisesti yhteistyörakenteiden ja -verkostojen kehittämisen vaatimus. Erityisenä kysymyksenä on työelämässä tapahtuvan oppimisen pedagoginen kehittäminen. Erilainen työelämäyhteistyö tulee olemaan yhä keskeisempi osa opettajien työnkuvaan niin ammatillisessa koulutuksessa kuin ammattikorkeakouluissakin. Tästä johtuen opettajien työelämätuntemuksen ja työelämäyhteistyön osaamisvaatimukset ovat jatkuvasti kasvaneet. Aluekehityksen tukeminen on kaikkien koulutusinstituutioiden keskeinen tehtävä.

Koulutusjärjestelmällä on keskeinen rooli yrittäjyyskasvatuksen, yrittäjyyden arvostamisen ja edellytysten sekä toimintaympäristön kehittämisessä. Yritteliäisyyttä, aktiivisuutta, omatoimisuutta ja erilaisten toimintamahdollisuuksien havaitsemista tukevien valmiuksien edistäminen on kaikkien kouluasteiden tehtävä. Ammatillisessa perus- ja korkea-asteen koulutuksessa painotetaan edellisten lisäksi myös tietoisuutta yrityksen toimintaperiaatteista sekä valmiuksia yrittäjäksi ryhtymiseen ja yrittäjänä toimimiseen. Eri kouluasteiden ja oppilaitosten yrittäjyyden kehittämistyön rinnalla korostuu monitahoinen alue- ja paikallislähtöinen yrittäjyyskasvatuksen toimijoiden verkostoyhteistyö.

Suomalainen yhteiskunta on tulevaisuudessa monikulttuurisempi kuin tänään. Esimerkiksi tulevien vuosien työvoimapolitiikka edellyttää nykyistä suurempaa maahanmuuttoa. Myös kotoutumisen edistämässä koulutusjärjestelmällä on tärkeä rooli. Ammatillisen koulutuksen ja korkea-asteen koulutuksen kehittämishaasteeksi nousee sellaisten pedagogisten ratkaisujen löytäminen, jotka mahdollistavat eri kulttuureista tulevien opiskelijoiden oppimisen. Koulutuksen kansainvälistymis-kehityksen toinen piirre on laajeneva kansainvälinen verkostoituminen ja yhteistyö. Se etenee opintojen järjestämisessä, opettaja- ja opiskelijavaihdossa sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa ja sellaisenaan koskettaa yhä useampia opettajia ja opiskelijoita.

Opiskelun rakenteiden ja oppimistapojen joustavoittaminen ja mielekkäiden oppimisympäristöjen luominen edellyttävät avoimien oppimisympäristöjen jatkuvaa kehittämistä. Opiskelijoiden elämäntilanteen ja opiskelun yhteensovittaminen haastaa oppilaitokset etsimään ja kehittämään uudenlaisia koulutuksen toteutustapoja. Nopeasti kehittyvät uuden teknologian tieto- ja viestintä-tekniset ratkaisut mahdollistavat uudenlaisten oppimisympäristöjen rakentamisen. Tämä edellyttää uuteen teknologiaan liittyvän pedagogisen osaamisen jatkuvaa kehittämistä niin institutionaalilla kuin yksilölliselläkin tasolla. Lähitulevaisuuden kehittämistyön haasteena on sellaisten ym-

päristöjen kehittäminen ja käyttöön otto, joissa itsenäisen tiedon etsimisen ja prosessoinnin lisäksi mahdollistuvat erilaiset ohjaukselliset ja yhteistoiminnalliset työskentelytavat.

Koulutuksellisen tasa-arvon kehittäminen edellyttää opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaavien pedagogisten ratkaisujen kehittämistä. Tämä haastaa koulutuksen parissa työskentelevät kehittämään oppimiseen ja oppijaan liittyvää asiantuntijuuttaan. Yksilöllisten oppimisprosessien ohjaaminen muuttaa myös erityisopetuksen ja opinto-ohjauksen tehtäväkenttiä. Erityisopetus on yhteiskunnan tasolla väline syrjäytymisen ehkäisyssä ja/tai syrjäytymisprosessin katkaisussa. Inklusii- vinen koulutus tukee yksilöiden osallisuutta mahdollistaen kaikkien oppijoiden henkilökohtaisten oppimispolkujen rakentumisen ja esteettömien oppimisympäristöjen luomisen. Ohjauksen kehittämiskohteena ovat elinikäisten urasuunnittelu- ja muutostilannevalmiuksien kehittäminen sekä oman toiminnanohjauksen vahvistaminen. Elinikäinen oppiminen tarvitsee tuekseen ohjauspalveluja, jotka toteutetaan eri hallinnonalojen välisenä yhteistyönä.

2.4 Muutokset ja ammatillinen opettajankoulutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulu on määrittänyt oppimisen laadun yhdeksi kehittämistyönsä profiiliksi. Edellä kuvattuihin yhteiskunnan, työelämän ja koulutuksen muutossuuntiin perustuen ammatillisessa opettajankoulutuksessa oppimisen laatua edistetään lisäämällä ammatillisen opettajankoulutuksen vaikuttavuutta, joka perustuu:

- työelämälähtöiseen ja alueelliseen tutkimus- ja kehitystyöhön perustuvan innovaatiotoiminnan edellytysten vahvistamiseen,
- toimintaympäristöjä kehittävään kansalliseen ja kansainväliseen koulutuskumppanuuteen,
- elinikäisen oppimisen tukemiseen,
- työelämäsuuntautuneiden ja sisäistä yrittäjyyttä tukevien sekä uusien teknologioiden mahdollistamien oppimisprosessien suunnitteluun ja toteuttamiseen,
- eri osaamisalueita kokoavien oppimisympäristöjen tunnistamiseen,
- henkilökohtaisten oppimispolkujen mahdollistamiseen,
- toiminnan jatkuvaan arviointiin.

3 OPETTAJAN OSAAMINEN

Ammatillisen opettajankoulutuksen ja sen jatkokoulutusten tehtävänä on edistää ja tukea sellaisen opettajuuden kehittymistä, jolla opettajat voivat omalta osaltaan vastata edellä kuvattuihin muutostaasteisiin aktiivisina ja kriittisinä erilaisten työhönsä liittyvien ammatillisten yhteisöjen jäseninä.

Ammatillista opettajankoulutusta koskevan asetuksen (357/2003) mukaan ammatillisen opettajankoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle: 1) tiedot ja taidot ohjata erilaisten opiskelijoiden oppimista; sekä 2) valmiudet kehittää opetusalaansa ottaen huomioon ammattien ja työelämän kehittyminen.

Ammatillisen opettajakorkeakoulun tulkinnan mukaan nämä tavoitealueet voidaan ilmaista täsmällisemmin neljänä keskeisenä opettajan työn osaamisalueena ja niitä konkretisoivina yhtenäisistä osaamisena.

Oppimisen ohjaamisen osaamisalue sisältää kolmenlaista toisiinsa liittyvää osaamista, joita opinnoissa edistetään ja arvioidaan:

- oppimiseen liittyvää osaamista,
- oppijaosaamista,
- opetus- ja ohjaus ja arviointiosaamista, ja
- uuden teknologian osaamista.

Toimintaympäristöjen kehittämisen osaamisalue sisältää myös kolmenlaista toisiinsa liittyvää osaamista, joita opinnoissa edistetään ja arvioidaan:

- toimintaympäristöosaamista,
- työelämä ja yrittäjyysosaamista, ja
- kehittämisosaamista.

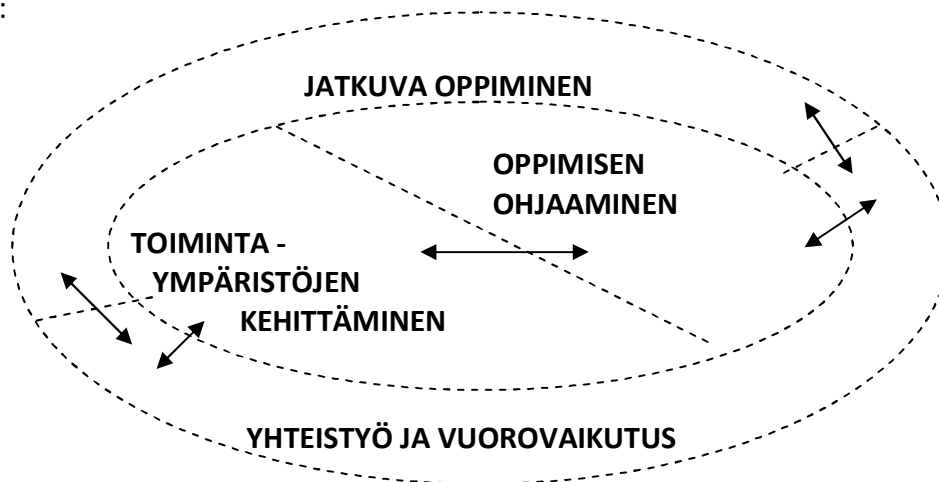
Yhteistyön ja vuorovaikutuksen osaamisalue sisältää edelliseen perustuen ainakin kolmenlaista toisiinsa liittyvää osaamista, joita opinnoissa edistetään ja arvioidaan:

- yhteistyö- ja verkosto-osaamista,
- vuorovaikutusosaamista

Jatkuvan oppimisen osaamisalue sisältää kahdenlaista toisiinsa liittyvää osaamista, joita opinnoissa edistetään ja arvioidaan:

- tiedonhallintaosaamista, ja
- reflektio-osaamista,

Seuraavassa kuviossa havainnollistetaan edellä määriteltyjen neljän osaamisalueen keskinäisiä suhteita:

Kuvio 1. Opettajan osaamisalueet

Opettajan ammattispesifiä ydinosaamista on oppimisen ohjaaminen ja toimintaympäristöjen kehittäminen. Nämä eivät ole toisistaan erillisiä, vaan kiinteästi toisiinsa sidoksissa olevia osaamisen alueita. Samoin jatkuva oppiminen ja yhteistyö ja vuorovaikutus ovat sidoksissa oppimisen ohjaamiseen ja toimintaympäristöjen kehittämiseen.

Opettajankoulutuksen opetussuunnitelmien opinnot ja opintojaksot on johdettu osaamisalueista ja osaamisista. Aiemmin opitun tunnistaminen, arviointi ja tunnustaminen perustuvat myös näihin kuvauksiin.

3.1 Oppimisen ohjaaminen

Oppimisen ohjaaminen on aina luonteeltaan käytännöllistä toimintaa, tapahtuupa se oppilaitoksessa, työpaikoilla tai virtuaalisesti. Laadukas opetus- ja ohjaustyö ja sen kehittäminen perustuvat riittävään teoreettiseen tietämykseen oppimisesta, osaamisen rakentumisesta sekä ihmisestä oppijana ja oman osaamisensa rakentajana.

Oppimisen lainalaisuuksien tuntemus ja toiminnan teoreettinen hallinta, joka perustuu tietoiseen käsitykseen oppimisesta, on siten opettajan keskeistä osaamista. Opettajan on myös ymmärrettävä ihmisten erilaisuus oppijoina. Opiskelijoiden kulttuurisen taustan monimuotoistuksessa opettajalta vaaditaan kykyä toimia oppijoiden edellytysten mukaan ja vastata erilaisten oppijoiden yksilöllisiin oppimistarpeisiin.

Oppimisprosessien ja -ympäristöjen suunnitteluun liittyy aina myös arvovalintoja, jotka heijastelevat opettajayhteisöjen ja yksittäisen opettajan käsityksiä toivotuista päämääristä. Opettajan työ on siten luonteeltaan syvästi arvosidonnaista ja eettistä toimintaa.

Uudet oppimisympäristöt ja niiden hyödyntäminen laajentavat perinteistä näkemystä opetustyöstä. Lähitulevaisuuden kehittämiskohteenä on erityisesti uusien teknologioiden mahdollistamien pedagogisten ratkaisujen kehittäminen oppimisen ohjaamisessa. Erilaisten ratkaisujen tulee olla taloudellisesti kestävä. Tämä vaatii opettajalta taitoa sopeuttaa ohjaustoiminta olemassa olevien resurssien sallimiin puitteisiin.

Tämä edellyttää opettajalta:

- **oppimista koskevaa osaamista**, joka tarkoittaa opettajan tietoisuutta oppimista koskevista teoreettisista ja filosofisista lähtökohdista,
- **oppijaosaamista**, joka tarkoittaa opettajan tietoisuutta oppimisensa ja muiden lähtökoh-
tiansa suhteen erilaisista oppijoista
- **opetus- ja ohjaus- ja arviointiosaamista**, joka tarkoittaa opettajan taitoa ja tahtoa ottaa huomioon opiskelijoiden yksilöllisyys opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja oppimisen ohjaamisessa ja arvioinnissa sekä kykyä olla myönteisessä vuorovaikutuksessa erilaisten oppijoiden kanssa sekä taitoa kehittää ja uudistaa opetusta ja oppimisympäristöjä yhteistyössä muiden asianosaisten kanssa,
- **uuden teknologian osaamista**, joka tarkoittaa opettajan taitoa ja tahtoa hyödyntää uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia oppimisympäristöjen kehittämisessä ja kykyä kehittää teknologian käyttöä oppimisessa, opetuksessa ja ohjauksessa pedagogisesti mielekkäällä tavalla.

3.2 Toimintaympäristöjen kehittäminen

Oppimisen ohjaamisen ohella opettajan työhön sisältyy erilaisten toimintaympäristöjen kehittäminen. Opettaja on ensinnäkin oman lähiyhteisönsä jäsen. Oppilaitoksen tai yksikön toiminnan kehittäminen edellyttää jokaiselta opettajalta yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tutkimus-, kehittämis- ja inno-

vaatiotoiminnan valmiuksia. Opettajuuteen liittyy täten myös vahva sisäisen yrittäjyyden näkökulma ja vaatimus laatu- ja taloustietoisuudesta.

Oppilaitoksen ja sen opettajien toimintaympäristö koostuu myös erilaisista vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteista paikallisen ja alueellisen työelämän ja kanssa. Laajimmillaan opettajan toimintaympäristö muodostuu erilaisista kansallisista ja kansainvälisistä verkostoista. Kestävän kehityksen reunaehtojen tuntemus niin globaalilla kuin paikallisellakin tasolla sekä yhteiskunnan ja työelämän muutossuuntien tunnistaminen ovat olennaisia osaamisvaatimuksia opettajan työssä.

Mielekkäiden pedagogisten ratkaisujen kehittämisen edellytyksenä on oman ammattialan tai opetustehtävän sisällön teoreettinen ja käytännöllinen hallinta. Työelämäyhteistyön laajentuessa ja työpaikkojen tullessa yhä merkittävämmäksi osaksi ammatillista oppimista, kehitetään jatkuvasti myös uusia menetelmällisiä ratkaisuja.

Toimintaympäristöjen kehittäminen edellyttää myös tiedon käyttöön liittyviä taitoja ja kehittämistaitoja. Tiedonkäyttöön liittyvät kysymykset ovat osa opettajan työn eettistä ulottuvuutta. Samoin kuin oppimisprosessien ja -ympäristöjen suunnitteluun liittyy asioita, jotka heijastelevat opettajan käsityksiä toivotuista päämääristä, myös tiedon käyttöön liittyy aina arvovalintoja. Ne tulevat esille opettajan omien tutkimus- ja kehittämiskohteiden valinnassa ja sitoutumisena hänen tärkeinä näkemisiensä asioiden edistämiseen. Ne tulevat näkyviksi myös opettajan pyrkimyksissä vaikuttaa yhteisönsä ja niihin toimintaympäristöihin, joissa opettaja kulloinkin toimii.

Laajimmillaan opettajan toiminta tapahtuu aina tietyssä yhteiskunnallis-historiallisessa ympäristössä. Opettaja voi vaikuttaa tulevan työelämän ja yhteiskunnan luonteeseen osallistumalla yhteiskunnalliseen keskusteluun. Opettajan työ on siten luonteeltaan eettistä: opettajien toiminnalla on keskeinen merkitys yhteiskunnan ja työelämän kehittymisessä niiden erilaisia asioita koskevien valintojen kautta, joita jokainen opettaja jatkuvasti työssään tekee.

Kyetäkseen toimimaan mielekkäällä tavalla muuttuvassa ja monimuotoutuvassa toimintaympäristössä ja kehittämään sitä, opettajalla on oltava:

- **toimintaympäristöosaamista**, joka tarkoittaa opettajan kykyä hahmottaa a) omaa toimintaansa suhteessa organisaationsa ja työyhteisönsä toimintaan ja toiminnan perusteisiin sekä niissä tapahtuviin muutoksiin, ja b) yhteisönsä, esim. oppilaitoksensa tai koulutusyksikkönsä, toimintaa suhteessa sille oleellisten toimintaympäristöjen (työelämä, alueet ja yhteiskunta, kansainvälinen yhteistyö) muutokseen sekä kestävän kehityksen periaatteiden soveltamiskykyä omassa toimintaympäristössä,
- **työelämä- ja yrittäjyysosaamista**, joka tarkoittaa oman ammattialan riittävää sisällöllistä ja menetelmällistä hallintaa, yrittäjyyden ja yritteliäisyyden merkityksen ymmärtämistä työelämän kehittämisessä sekä tahtoa ja taitoa kehittää koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä, ja
- **kehittämisaosaamista**, joka tarkoittaa opettajan kykyä kehittää omaa ja yhteisönsä toimintaa suhteessa toimintaympäristön muutokseen, sekä tahtoa ja taitoa kehittää oman alansa työelämää alueellisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla.

3.3 Yhteistyö ja vuorovaikutus

Opettajan työ on aina ollut luonteeltaan sosiaalista ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen perustuvaa. Sosiaalisuuden luonne on eri aikoina määrittynyt eri tavoin, mutta opetus-/oppimistilanteet ovat aina perustuneet ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Kyky myönteiseen, eettisesti kestävään vuorovaikutukseen oppijoiden kanssa, on laadukkaan oppimisen ohjaamisen kulmakivi.

Yhteistyö ja vuorovaikutus kytkeytyvät kiinteästi oppimisen ohjaamiseen ja toimintaympäristöjen kehittämiseen. Yhteistyö liittyy usein esimerkiksi valtakunnalliseen tai alueelliseen koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen tai erilaisiin työelämäyhteistyönä tapahtuviin kehittämishankkeisiin. Vuorovaikutusosaaminen liittyy kiinteästi esimerkiksi oppimisen ohjaamistilanteisiin.

Yhteistyö oppilaitostasolla käsittää valmiuden muodostaa toimivia ohjaus- ja vertaissuhteita, työryhmiä yms. Laajemmin se sisältää myös valmiuden työskennellä verkostoissa, jotka muodostuvat eri oppilaitosten ja työelämän edustajista. Ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opettajien kohdalla tällaiset osaamisen vaatimukset ovat jo läsnä päivittäisessä toiminnassa esimerkiksi työssä oppimisen ja jatkuvasti laajenevan projektitoiminnan takia. Laajimmillaan yhteistyö ulottuu kansainvälisiin suhteisiin.

Opettajan osaamiseen kuuluu siten:

- **yhteistyö- ja verkosto-osaamista**, jolla ymmärretään opettajan tahtoa ja taitoa toimia erilaisissa alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa, sekä
- **vuorovaikutusosaamista**, joka tarkoittaa opettajan kykyä toimia erilaisissa vuorovaikutussuhteissa kulloisenkin toiminnan tavoitteen kannalta myönteisellä ja mielekkäällä tavalla.

3.4 Jatkuva oppiminen

Jatkuvan oppimisen vaatimus liittyy muihin osaamisalueisiin. Yhdistävänä tekijänä on reflektiivisyyden käsite. Opettajuus on yksilöllistä ja yhteisöllisesti jaettava asiantuntijuutta. Opettajan ammattitaitoon liittyykin näin määritettynä reflektiivisesti toimivan ammattilaisen piirre: opettaja on oman työnsä tutkija ja kehittäjä, joka yhteistoiminnassa muiden kanssa rakentaa jatkuvasti omaa ja yhteisönsä osaamista.

Kyky reflektioon eli kriittiseen itsearviointiin kuuluu opettajan osaamiseen. Henkilökohtainen reflektointi sekä kyky tehdä itsenäisiä valintoja ja ratkaisuja ovat välttämättömiä jatkuvissa muutos- ja paineissa. Itsereflektioon sisältyy myös ajatus yhteisöllisestä reflektiosta. Kommunikaatio on tällöin keskeinen väline, jonka avulla luodaan yhteistä ymmärrystä yhteisön työskentelyn ja kehittämisen reunaehdoista.

Kyetäkseen uudistumaan ja uudistamaan opettaja tarvitsee:

- **reflektio-osaamista**, joka tarkoittaa opettajan taitoa realistisesti ja kriittisesti arvioida oman ja yhteisönsä toiminnan lähtökohtia ja tavoitteita, sekä omaa ja yhteisönsä osaamista suhteessa toimintaympäristön muutokseen, ja kykyä asettaa uusia tavoitteita oman ja yhteisönsä toiminnan kehittämiseksi, ja

- **tiedonhallintaosaamista**, jolla ymmärretään opettajan taitoa etsiä, kriittisesti valikoida ja yhteistoiminnallisesti muiden toimijoiden kanssa rakentaa sellaista käytännöllistä ja teoreettista tietoa, joka palvelee sekä hänen, että hänen yhteisönsä osaamisen kehittymistä, sekä taitoa ja tahtoa käyttää tietoa oppimisen edistämiseksi.

4 OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI

Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa oppimisen ohjaaminen ja arviointi on luonteeltaan kehittävä ja avointa opiskelijoiden ja kouluttajien välistä jatkuvaa vuoropuhelua.

Oppimisen ja osaamisen arviointi on osaamistavoitesuhteista: oppimisen ohjaus ja osaamisen arviointi tapahtuu suhteessa opintojaksoille määritettyihin tavoitteisiin. Arviointi on myös kriteeriviitteistä: arviointipäätökset (hyväksytty / hylätty) tehdään hyväksyttävälle osaamiselle määriteltyihin kriteereihin perustuen. Opintojakson hyväksytty suorittaminen edellyttää, että hyväksytyt osaamisen kriteerit täyttyvät. Arviointi perustuu oppimistehtäviin, havainnointiin, keskusteluihin ja muihin laadullisiin aineistoihin, ja on siten luonteeltaan laadullista.

Osaamistavoitteet toimivat oppimisen ohjaamisen ja itsearviointien ja vertaisarviointien lähtökohdaksi. Oppimisprosessin aikana annettava ohjaus, erilaiset palautteet ja muut arvioinnit perustuvat sekä määritettyihin osaamistavoitteisiin että opiskelijan omalle oppimiselleen asettamiin tavoitteisiin. Arviointi on siten luonteeltaan kehittävä. Opiskelijoiden itsearvioinneilla ja vertaisarvioinneilla on merkittävä rooli opintojen kaikissa vaiheissa. Jokaiseen oppimistehtävään liittyy itsearviointitehtävä.

Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa opiskelijalla on mahdollisuus hyväksilukea aiemmin hankkimaansa osaamista. Hän voi korvata erikseen määritettyjä opintojaksoja aikaisemmillä opintosuorituksilla. Valinnaisiin opintoihin hän voi sisällyttää muualla suorittamiaan opettajankoulutuksen tavoitteita tukevia opintoja. Opiskelija voi myös tuoda tunnistettavaksi ja arvioitavaksi muualla suoritettuja opintoja tai muualla hankkimaansa osaamista, joka vastaa tietyn opintojakson osaamistavoitteita

5 OPETUSSUUNNITELMAN TAUSTAKÄSITYKSET

5.1 Käsitys tiedosta, ihmisestä ja oppimisesta

Ammatillisen opettajankoulutuksen, samoin kuin ammatillisen erityisopettajankoulutuksen ja opinto-ohjaajankoulutuksen opetussuunnitelma perustuu oppimiskäsitykseen, jonka taustalla ovat *vuorovaikutuksellinen* käsitys ihmisen ja hänen ympäristönsä välisestä suhteesta, *pragmaattinen* ja *konstrukttiivinen* käsitys tiedosta, sekä *humanistinen* ihmiskäsitys.

Ihmisen ja hänen ympäristönsä suhdetta voidaan tarkastella eri tavoin, joista jokainen johtaa erilaiseen käsitykseen inhimillisen tiedonmuodostuksen ja oppimisen luonteesta. Ammatillisen opettajakorkeakoulun pedagogisen toiminnan yksi olennainen lähtökohta on se, että ihmisen ja hänen ympäristönsä ymmärretään olevan vuorovaikutussuhteessa toisiinsa. Yksilön ei siten nähdä olevan pelkästään ympäristönsä tuotos. Toisaalta torjutaan myös subjektivistinen näkemys ihmisen tietoi-

suudesta ja ajattelusta pelkästään yksilön sisäisenä ja omalakisena ilmiönä, johon objektiivisella ympäristöllä ei ole mitään vaikutusta.

Ihmisen ja hänen ympäristönsä vuorovaikutussuhteen korostaminen perustuu käsitykseen todellisuuden suhteellisesta olemuksesta sekä pragmaattiseen ja konstruktivistiseen tiedonkäsitykseen. Todellisuuden ymmärretään siten olevan historiallisesti muotoutuva kokonaisuus. Ihminen hankkii tietoa ympäristöstään toiminnan ja tekemisen kautta, ja samalla muokkaa ympäristöään. Oppijalla nähdään olevan mahdollisuus tavoitteelliseen ja aktiiviseen tiedon hankintaan sekä sen käsittelyyn ja arviointiin.

Humanistinen ihmiskäsitys perustuu jokaisen ihmisen ainutlaatuisuuteen ja yksilöllisyyteen. Ainutlaatuisuus rakentuu ihmisen eliniän ajan ja tässä rakennustyössä hän tarvitsee muita ihmisiä. Pohjimmiltaan ihminen on siten sosiaalinen olento. Hän kykenee olemaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, ja kasvaakseen hän tarvitsee muita ihmisiä.

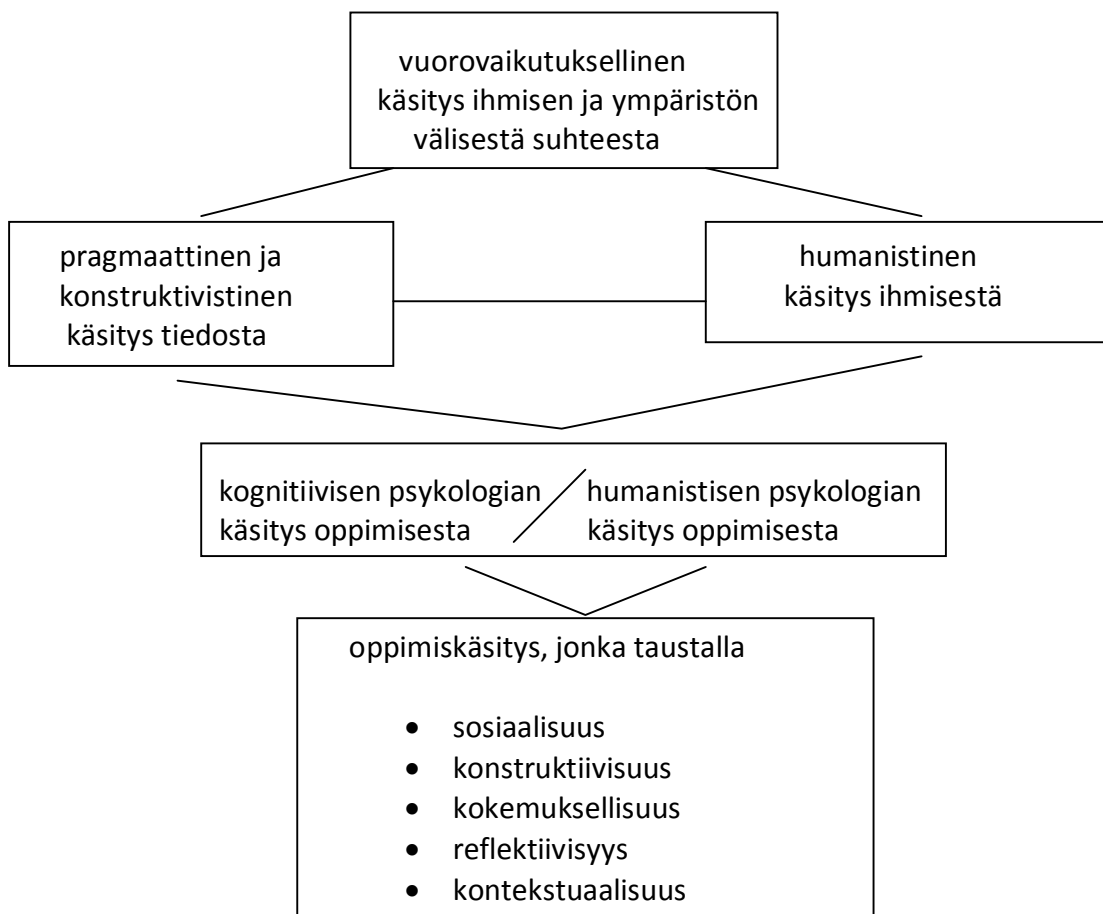
Opettajakorkeakoulun toiminnan taustalla olevat käsitykset oppimisesta pohjautuvat toisaalta humanistiseen ja toisaalta kognitiiviseen psykologiaan. Kumpikaan näistä ei ole yhtenäinen koulu-kunta. Opettajakorkeakoulun toiminnassa nojaututaan näiden kummankin tutkimusperinteen olennaisimpiin huomioihin inhimillisestä oppimisesta.

Keskeisin viime vuosina esillä ollut humanistiseen psykologiaan perustuva oppimiskäsitys on käsitys kokemuksesta oppimisen keskeisenä perustana. Kokemuksellisen oppimisen keskeisenä ajatuksena on se, että oppiminen alkaa yksilön toiminnasta ja hänen siihen liittyvistä kokemuksistaan. Kokemuksia pohditaan ja reflektoidaan ja niitä käsitteellistetään, jotta toiminnassa päästään seuraavalle, laadullisesti kehittyneemmälle tasolle.

Kognitiivisen psykologian keskeiset oppimista koskevat lähtökohdat liittyvät ihmisen toiminnan ja kognitiivisten toimintojen luonteeseen: ihminen nähdään tavoitteellisesti toimivana olentona, joka voidakseen toimia hankkii tietoa ulkoisesta todellisuudesta. Merkityksellinen oppiminen ei pääsääntöisesti tapahdu tiedonsiirtoprosessin avulla, vaan oppija ”konstruoi”, rakentaa sen itse omaa tietämystään. Hän valikoi ja tulkitsee informaatiota, jäsentää sitä aikaisemman tietonsa pohjalta ja siihen nivoutuvana. Tällainen oppimisprosessi on aina sidoksissa siihen tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu, ja se ankkuroituu aina sosiaalisiin vuorovaikutusprosesseihin ja niiden välityksellä syntyneisiin merkitysrakenteisiin. Oppiminen on siten luonteeltaan paitsi sosiaalista myös kontekstuaalista.

Oppijan näkökulmasta oppimista määrittää kokemus ja sen tuottaminen, mikä puolestaan riippuu tilanteista, ympäristöstä ja kontekstuaalisista yhteyksistä, joiden perusteella kokemus muotoutuu. Oppiminen ymmärretään kokemuksen ja kontekstin välisenä suhteena, jota välittävät yksilölliset orientoitumisen tavat, tiedon käsittelyn yksilölliset ja yhteiset muodot sekä kulloisenkin toimintaympäristön luomat edellytykset.

Edellä esitetyt todellisuutta, tietoa, oppivaa ihmistä ja oppimista koskevat lähtökohdat johtavat ammatillisen opettajakorkeakoulun oppimis- ja kehittämistoiminnan suunnittelua ja toteuttamista seuraavasti:

Kuvio 2. Käsitteet tiedosta, ihmisestä ja oppimisesta

Sosiaalisuuteen ja konstruktivisuuteen liittyen:

Oppiminen nähdään yhteisöllisenä ja oppijoiden yhteistoimintaan perustuvana tiedon rakentamisen prosessina, jossa kietoutuvat toisiinsa yksilöllinen tiedon konstruointi ja oppimisen sosiaalisuus. Oppiminen on merkityksen antamista uusille asioille. Merkityksenanto on ytimeltään sosiaalinen tapahtuma: asioille annetut merkitykset syntyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, johon yksilö osallistuu yhteisön muiden jäsenten kanssa. Ammatillisen opettajankoulutuksen pedagogisissa ratkaisuisissa korostuvat osaamisen yhteistoiminnallinen rakentaminen erilaisissa vuorovaikutusverkostoissa.

Kokemuksellisuuteen ja reflektiivisyyteen liittyen:

Yksilöllinen oppiminen perustuu kokemukseen. Pelkkä kokemus ei kuitenkaan takaa laadukasta oppimista. Ammatillisessa opettajankoulutuksessa kokemuksesta oppimisen lähtökohdaksi on oppijan reflektiivinen toiminta, joka nähdään yksilöllisen ja yhteisöllisen oppimisen edellytyksenä. Pedagogisissa ratkaisuisissa korostuvat ongelmaperustaisuus ja metakognitiivisten taitojen kehittäminen.

Kontekstuaalisuuteen liittyen:

Oppiminen perustuu tietyssä ympäristössä ja toimintakontekstissa hankittuun kokemukseen. Ammatillinen kasvu ja oppiminen nähdään erilaisiin yhteisöihin sosiaalistumisen ja niiden jäseneksi kasvamisen prosesseina. Sosiaalistumisen ohella nähdään tärkeäksi myös osallisuus yhteisöjen toimintakulttuurien kehittämiseen. Ammatillisen opettajakorkeakoulun oppimisympäristöjä rakennetaan ja pedagogisia ratkaisuja kehitetään siten, että oppiminen tapahtuu opettajan työn kannalta autenttisissa ja monimuotoisissa ympäristöissä.

5.2 Ammatillisen opettajakorkeakoulun opiskelijat

Ammatillisen opettajakorkeakoulun pedagogisen peruskoulutuksen ja jatkokoulutusten opiskelijat ovat aikuisia, joilla on monenlaista elämäkokemusta ja työkokemusta. He ovat myös hyvin pitkälle koulutettuja henkilöitä. Pääsy ammatilliseen opettajankoulutukseen edellyttää pääsääntöisesti vähintään kolmen vuoden työkokemusta ja korkeakoulututkintoa. Nämä kokemukset luovat perustan, johon on uusien tietojen ja taitojen oppiminen on kytkettävissä.

Aikuisuus merkitsee myös sitä, että opiskelijoilla on usein poisopittavaa. Kertyneet kokemukset ja niihin liittyvät käsitykset ovat saattaneet rakentua ajattelu- ja toimintatavoiksi, joita on koulutuksessa otettava kriittiseen tarkasteluun, ja jotka tarvittaessa täytyy purkaa pois ennen uusien rakenteiden muodostumista. Yhtäältä halu säilyttää entinen, ja toisaalta halu muuttaa ja muuttua käyvät käsikkäin oppimisprosessissa.

Aikuisen oppimiseen liittyy keskeisesti oman toiminnan arvioinnin, reflektiivisyyden piirre. Oppimiseen osana reflektio kohdistuu toiminnan tavoitteisiin, sisältöön ja tuloksellisuuteen. Uudistava oppiminen edellyttää aina myös kriittistä reflektiota. Reflektio kohdistuu myös toiminnan perusteisiin, jolloin koko toimintaa ohjaavat merkitysperspektiivit muuttuvat ja saavat uutta sisältöä.

Aikuisuus merkitsee myös sitä, että opiskelijoillamme on useita toiminta-areenoita: esim. perhe, työ, harrastukset. Heillä on velvollisuuksia ja sitoumuksia eri tahoille. Opiskelu ja kouluttautuminen ovat osa elämäkokonaisuutta – ei koko elämä. Aikuinen joutuu tasapainoilemaan eri tahojen vaatimusten, haasteiden ja mahdollisuuksien välillä. Aikuiselle onkin tärkeää löytää mielekkyys ja tarkoitus siihen, mihin hän aikaansa ja työpanostaan käyttää.

Ammatillisen opettajankoulutuksen opiskelijat ovat pääsääntöisesti korkeasti koulutettuja, alansa työkokemusta hankkineita, osaavia ammattilaisia ja useat alansa todellisia asiantuntijoita. Opiskelijoiden ammattialojen ja työkokemusten moninaisuus on koulutuksen voimavara, josta muodostuu rikas, useita eri näkökulmia tarjoava oppimisympäristö. Vaikka opiskelijat ovat alansa osaajia, suuri osa heistä on kuitenkin aloittamassa pedagogisen osaamisen rakentamista. Ammattipedagogisen osaamisen kehittymiseen liittyvissä kysymyksissä opiskelijat ovat varsin eri vaiheissa riippuen juuri ammattialansa ja kokemuksensa luonteesta. Esimerkiksi ihmissuhdeammateissa olleet opiskelijat ovat kohdanneet aikaisemmassa koulutuksessaan ja työssään samankaltaisia kysymyksiä kuin mitä opetustyö tullessaan. Joissakin muissa ammateissa toimineille ihmissuhdetyön asiat ja ilmiömaailma on uutta. Kuitenkin jokaisella on omat vahvuutensa ja myös kehittymishaasteensa.

Ammatillisen opettajankoulutuksen taustalla on ajatus, että ihminen on halukas kehittämään itseään ja oppimaan uutta. Oletuksena siis on, että opiskelijat ovat uteliaita, kokeilunhaluisia ja kaipaavat haasteita. Opiskelijat haluavat vaikuttaa työhönsä, osallistua ja kehittää ympäristöään. He

etsivät muutosta, ja vaikka he toisaalta voivat vastustaakin sitä, muutos on palkitsevampaa kuin asioiden pitäminen ennallaan. Muutokseen tarvitaan toisia ihmisiä, tukea, kannustusta ja peilejä omalle kehitymiselle.

Oletuksena on myös, että opiskelijamme kykenevät asettamaan itselleen päämääriä ja tavoitteita. He kykenevät tekemään perusteltuja valintoja etsiessään mielekkäitä vaihtoehtoja omaan pedagogiseen toimintaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Nämä liittyvät myös motivaation syntymiseen ja ylläpitämiseen.

5.3 Peruskäsitykset ja ammatillinen opettajankoulutus

Edellä kuvattuihin tieto-, ihmis- ja oppimiskäsityksiin perustuen sekä kuvattuun opiskelijäkäsitykseen perustuen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa:

- rakennetaan tietoisesti avointa, tasa-vertaista yhteistyökulttuuria,
- tuetaan persoonallisen opettajuuden kehittymistä,
- tuetaan yhteistoimintaa eri yhteistyötahojen kesken, ja
- oppimisen ohjaaminen ja arviointi on avointa, opiskelijoiden ja kouluttajien välistä jatkuvaa vuoropuhelua.